

AANGENOMEN TEKSTEN

Voorlopige uitgave

P9_TA-PROV(2020)0368

Genetisch gemodificeerde mais MON 88017 (MON-88Ø17-3)

Resolutie van het Europees Parlement van 17 december 2020 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 88017 (MON-88Ø17-3) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D069148/02 – 2020/2894(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 88017 (MON-88Ø17-3) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D069148/02),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 11, lid 3, en artikel 23, lid 3,
- gezien de stemming van 26 oktober 2020 in het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, die geen advies heeft opgeleverd,
- gezien de artikelen 11 en 13 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien het advies dat op 21 april 2009 door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) werd goedgekeurd en op 6 mei 2009 werd gepubliceerd³,
- gezien het advies dat op 29 januari 2020 door de EFSA werd goedgekeurd en op

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13.

³ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1075>

11 maart 2020 werd gepubliceerd¹,

- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (“ggo’s”)²,

¹ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen over de beoordeling van de genetisch gemodificeerde mais MON 88017 met het oog op de verlenging van de vergunning overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 (aanvraag EFSA-GMO-RX-014). EFSA Journal 2020;18(3):6008, <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2020.6008>

² Tijdens de achtste zittingsperiode nam het Europees Parlement 36 resoluties aan waarin bezwaar werd gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo’s. Bovendien heeft het Parlement tijdens de negende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- resolutie van het Europees Parlement van 10 oktober 2019 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde mais MZHG0JG (SYN-ØØØJG-2), overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2019)0028).
- resolutie van het Europees Parlement van 10 oktober 2019 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde sojabonen A2704-12 (ACS-GMØØ5-3) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2019)0029).
- resolutie van het Europees Parlement van 10 oktober 2019 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 × DAS-40278-9, en genetisch gemodificeerde maissoorten die bestaan uit een combinatie van twee, drie of vier van de transformatiestappen MON 89034, 1507, MON 88017, 59122 en DAS-40278-9, ingevolge Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2019)0030).
- resolutie van het Europees Parlement van 14 november 2019 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen LLCotton25 (ACS-GHØØ1-3) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2019)0054).
- resolutie van het Europees Parlement van 14 november 2019 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde sojabonen MON 89788 (MON-89788-1) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2019)0055).
- resolutie van het Europees Parlement van 14 november 2019 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde mais MON 89034 × 1507 × NK603 × DAS-40278-9 en subcombinaties MON 89034 × NK603 × DAS-40278-9, 1507 ×

- gezien artikel 112, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
 - gezien de ontwerpresolutie van de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat bij Beschikking 2009/814/EG van de Commissie¹ een vergunning

NK603 × DAS-40278-9 en NK603 × DAS-40278-9 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2019)0056).

– resolutie van het Europees Parlement van 14 november 2019 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde mais Bt11 × MIR162 × MIR604 × 1507 × 5307 × GA21 en genetisch gemodificeerde maissoorten die bestaan uit een combinatie van twee, drie, vier of vijf van de “events” Bt11, MIR162, MIR604, 1507, 5307 en GA21, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2019)0057).

– resolutie van het Europees Parlement van 14 mei 2020 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87708 × MON 89788 × A5547-127, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2020)0069).

– resolutie van het Europees Parlement van 11 november 2020 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 × MON 89034 × MIR162 × NK603 en genetisch gemodificeerde maissoorten die bestaan uit een combinatie van twee of drie van de transformatiestappen MON 87427, MON 89034, MIR162 en NK603, en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2018/1111 van de Commissie, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2020)0291).

– resolutie van het Europees Parlement van 11 november 2020 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde sojabonen SYHT0H2 (SYN-ØØØH2-5), overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2020)0292).

– resolutie van het Europees Parlement van 11 november 2020 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 × MON 87460 × MON 89034 × MIR162 × NK603, en genetisch gemodificeerde maissoorten die bestaan uit een combinatie van twee, drie of vier van de transformatiestappen MON 87427, MON 87460, MON 89034, MIR162 en NK603, ingevolge Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (Aangenomen teksten, P9_TA(2020)0293).

¹ Beschikking 2009/814/EG van de Commissie van 30 oktober 2009 tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 88017 (MON-88Ø17-3) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 289 van 5.11.2009, blz. 25).

werd verleend voor het in de handel brengen van levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 88017; overwegende dat de vergunning ook betrekking heeft op het in de handel brengen van andere producten dan levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit genetisch gemodificeerde mais MON 88017, voor dezelfde gebruiksdoeleinden als andere mais, met uitzondering van de teelt;

- B. overwegende dat Monsanto Europe N.V. namens de houder van de vergunning Monsanto Company, Verenigde Staten, op 10 juli 2018 bij de Commissie overeenkomstig de artikelen 11 en 23 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 een aanvraag heeft ingediend tot verlenging van die vergunning;
- C. overwegende dat de EFSA op 21 april 2009 met betrekking tot de oorspronkelijke aanvraag een gunstig advies uitbracht, dat op 6 mei 2009 werd gepubliceerd;
- D. overwegende dat de EFSA op 29 januari 2020 een gunstig advies uitbracht met betrekking tot de aanvraag tot verlenging, dat op 11 maart 2020 werd gepubliceerd;
- E. overwegende dat de genetisch gemodificeerde mais MON 88017 is ontworpen om Cry3Bb1 te produceren, een synthetisch insecticide-eiwit (ook bekend als een Bt-toxine) met een hogere toxiciteit, vergeleken met de natuurlijke bacterie waarvan het is afgeleid, voor schadelijke coleoptera en het CP4 EPSPS-eiwit dat tolerantie oplevert voor glyfosaat¹;
- F. overwegende dat de combinatie van de twee genconstructen werd verkregen uit stapeling, maar dat geen beoordeling werd uitgevoerd van de individuele ouderplanten, wat in strijd is met Uitvoeringsverordening (EU) nr. 503/2013 van de Commissie²;
- G. overwegende dat in Verordening (EG) nr. 1829/2003 is bepaald dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen negatieve effecten mogen hebben op de menselijke gezondheid, de diergezondheid of het milieu, en wordt vereist dat de Commissie bij het opstellen van haar besluit alle desbetreffende bepalingen van het Unierecht en andere ter zake dienende factoren in aanmerking neemt;

Punten van zorg van de lidstaten met betrekking tot de EFSA-adviezen

- H. overwegende dat de lidstaten tijdens de raadplegingsperiode met betrekking tot de oorspronkelijke vergunningsaanvraag veel kritische opmerkingen hebben gemaakt bij het ontwerpadvies van de EFSA³; overwegende dat deze kritische opmerkingen onder meer betrekking hebben op waarnemingen dat weinig belang kan worden gehecht aan de acute toxicologische onderzoeken die werden uitgevoerd met geïsoleerde eiwitten (en dus niet met de volledige genetisch gemodificeerde plant), dat de voorgestelde

¹ EFSA-advies, blz. 7, <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1075>

² Uitvoeringsverordening (EU) nr. 503/2013 van de Commissie van 3 april 2013 betreffende vergunningaanvragen voor genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 641/2004 van de Commissie en (EG) nr. 1981/2006 van de Commissie (PB L 157 van 8.6.2013, blz. 1).

³ Eerste reeks opmerkingen van de lidstaten:
<http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/questionLoader?question=EFSA-Q-2005-280>

milieumonitoring na het in de handel brengen niet precies genoeg is voor een plan voor het toezicht op de onbedoelde effecten op de gezondheid van mens of dier en op het milieu, dat het testen van bacteriële surrogaateiwitten het testen van de in de plant tot expressie gebrachte eiwitten niet mag vervangen, dat het aantal veldseizoenen en locaties niet toereikend is gezien het commerciële gebruik van de ggo, dat meer informatie vereist is om een beslissing te nemen over de risicobeoordeling en dat een toename van allergene activiteiten vanwege het mCry3Bb1-eiwit in met de genetisch gemodificeerde mais MON 88017 vervaardigde levensmiddelen en diervoeders niet kan worden uitgesloten; overwegende dat één lidstaat bovendien vraagtekens plaatste bij de onafhankelijkheid van de voor de risicobeoordeling uitgevoerde studies, aangezien deze werden uitgevoerd door aanvrager Monsanto;

- I. overwegende dat de lidstaten tijdens de raadplegingsperiode met betrekking tot de verlengingsaanvraag opnieuw veel kritische opmerkingen hebben gemaakt bij het ontwerpadvies van de EFSA¹; overwegende dat deze kritische opmerkingen onder meer betrekking hebben op de waarneming dat het monitoringplan op basis van toelating uit hoofde van Beschikking 2009/814/EG en de monitoringverslagen fundamentele tekortkomingen vertonen en niet in overeenstemming zijn met Richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en de Raad² of met de relevante EFSA-richtsnoeren, dat de studies niet voldoende zijn en dat verdere experimenten noodzakelijk zijn om de effecten op en risico's voor niet-doelorganismen die zijn blootgesteld aan Bt-eiwitten via mest of rioolwater te bepalen, en dat vanwege ontbrekende informatie de milieuveiligheid van de genetisch gemodificeerde mais MON 88017 niet volledig kan worden beoordeeld;

Complementaire herbiciden en een gebrek aan analyse van residuen

- J. overwegende dat is aangetoond dat de teelt van herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen een toename van het gebruik van herbiciden in de hand werkt, voornamelijk vanwege het ontstaan van herbicidetolerant onkruid³; overwegende dat er dan ook van moet worden uitgegaan dat de geteelde genetisch gemodificeerde mais aan hogere en ook herhaaldelijke doses glyfosaat zal worden blootgesteld, waardoor er mogelijk meer residuen zullen achterblijven in de oogst;

¹ Tweede reeks opmerkingen van de lidstaten:
<http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/questionLoader?question=EFSA-Q-2018-00672>

² Richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 maart 2001 inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het milieu en tot intrekking van Richtlijn 90/220/EEG van de Raad - Verklaring van de Commissie (PB L 106 van 17.4.2001, blz. 1).

³ Zie bijvoorbeeld: Bonny, S., "Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact", Environmental Management. Januari 2016;57(1), blz. 31-48, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26296738>, en Benbrook, C.M., "Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. -- the first sixteen years", Environmental Sciences Europe 24, 24 (2012), <https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/2190-4715-24-24>, en Schütte, G., Eckerstorfer, M., Rastelli, V. et al., "Herbicide resistance and biodiversity: agronomic and environmental aspects of genetically modified herbicide-resistant plants", Environmental Sciences Europe 29, 5 (2017), <https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/s12302-016-0100-y>

- K. overwegende dat er nog altijd onduidelijkheid bestaat over de kankerverwekkende eigenschappen van glyfosaat; overwegende dat de EFSA in november 2015 tot de conclusie is gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat deze stof kankerverwekkend is, en dat het Europees Agentschap voor chemische stoffen in maart 2017 heeft geconcludeerd dat het niet gerechtvaardigd is de stof als zodanig in te delen; overwegende dat het Internationaal Agentschap voor kankeronderzoek, het gespecialiseerde kankeragentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie, daarentegen glyfosaat in 2015 heeft ingedeeld als waarschijnlijk kankerverwekkend voor de mens; overwegende dat in een aantal recente, collegiaal getoetste wetenschappelijke studies wordt bevestigd dat glyfosaat mogelijk kankerverwekkend is¹;
- L. overwegende dat volgens een advies van de eenheid Pesticiden van de EFSA de gegevens inzake glyfosaatresiduen op genetisch gemodificeerde mais met EPSPS-modificaties² ontoereikend zijn om er maximumresidugehalten en waarden voor risicobeoordeling uit af te leiden³;
- M. overwegende dat er, wederom volgens de eenheid Pesticiden van de EFSA, geen toxicologische gegevens beschikbaar zijn op grond waarvan een beoordeling van de risico's voor de consument kan worden uitgevoerd voor diverse afbraakproducten van glyfosaat die relevant zijn voor glyfosaattolerante genetisch gemodificeerde gewassen⁴;
- N. overwegende dat de beoordeling van residuen en afbraakproducten van herbiciden die worden aangetroffen op genetisch gemodificeerde planten, alsook de interactie ervan met Bt-toxinen, wordt geacht buiten de bevoegdheid van het EFSA-panel voor ggo's te vallen, en dat deze beoordeling daarom niet plaatsvindt als onderdeel van de vergunningsprocedure voor ggo's; overwegende dat dit problematisch is, aangezien de genetische modificatie zelf bepalend kan zijn voor de manier waarop complementaire herbiciden door de genetisch gemodificeerde plant worden afgebroken en voor de samenstelling en dus de toxiciteit van de afbraakproducten (metaboliëten)⁵;

Ongeldige toxicologische onderzoeken

- O. overwegende dat voor de onderzoeken naar acute toxiciteit en afbraak in

¹ Zie bijvoorbeeld:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1383574218300887>,
<https://academic.oup.com/ije/advance-article/doi/10.1093/ije/dyz017/5382278>,
<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0219610>, en
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6612199/>

² De genetisch gemodificeerde mais met meerdere transformatiestappen bevat een EPSPS-modificatie.

³ EFSA, “Review of the Existing Maximum Residue Levels for Glyphosate according to Article 12 of Regulation (EC) No 396/2005 – Revised Version to Take into Account Omitted Data”, EFSA Journal 2019;17(10):5862, blz. 4,
<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5862>

⁴ EFSA, “Conclusion on the Peer Review of the Pesticide Risk Assessment of the Active Substance Glyphosate”, EFSA Journal 2015;13(11):4302, blz. 3,
<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4302>

⁵ Dit is inderdaad het geval voor glyfosaat, zoals vermeld in EFSA, “Review of the Existing Maximum Residue Levels for Glyphosate according to Article 12 of Regulation (EC) No 396/2005”, EFSA Journal 2018;16(5):5263, blz. 12,
<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5263>

spijsverteringsvloeistoffen gebruik werd gemaakt van Cry3Bb1- en CP4 EPSPS-eiwitten die werden geproduceerd in een recombinante *E. coli*-stam;

- P. overwegende dat in het algemeen weinig belang kan worden gehecht aan toxicologische onderzoeken die worden uitgevoerd met geïsoleerde eiwitten, aangezien geen rekening wordt gehouden met de effecten van de eiwitten in combinatie met de plant zelf;
- Q. overwegende dat, bij wijze van voorbeeld, sommige planten, waaronder mais, van nature proteïnaseremmers produceren, waarvan is aangetoond dat ze de afbraak van Bt-toxinen vertragen; overwegende dat dit ertoe leidt dat de toxiciteit van het Bt-toxine dat samen met het plantweefsel wordt ingenomen veel hoger is dan de toxiciteit van het geïsoleerde toxine; overwegende dat een studie uit 1990, uitgevoerd door wetenschappers van Monsanto, aantoonde dat zelfs de aanwezigheid van extreem lage PI-gehalten ertoe leidde dat de insectendodende activiteit van Bt-toxinen tot twintig keer zo sterk was¹; overwegende dat deze interactie nooit is beoordeeld of vermeld door de EFSA in haar risicobeoordelingen van genetisch gemodificeerde Bt-planten;
- R. overwegende dat is aangetoond dat factoren die de toxiciteit van de Bt-toxinen vergroten eveneens gevolgen kunnen hebben voor de selectiviteit ervan²; overwegende dat, als de doeltreffendheid van het Bt-toxine op doelorganismen toeneemt, het ook mogelijk is dat de selectiviteit ervan afneemt en dat een breder spectrum van niet-doelorganismen er gevoelig voor wordt; overwegende dat er tot nog toe geen systematisch onderzoek is gevoerd, maar dat verschillende studies de effecten aangeven van PI in combinatie met Bt-toxinen op niet tot de doelsoorten behorende insecten³;
- S. overwegende dat het risico op hogere toxiciteit voor mensen en zoogdieren vanwege de interactie tussen PI en Bt-toxinen in genetisch gemodificeerde planten niet bekend is;

Vraagstukken omtrent de adjuvanscapaciteit van Bt

- T. overwegende dat uit een aantal studies blijkt dat bijwerkingen zijn geconstateerd, namelijk dat blootstelling aan Bt-toxinen een effect kan hebben op het immuunsysteem

¹ MacIntosh, S.C., Kishore, G.M., Perlak, F.J., Marrone, P.G., Stone, T.B., Sims, S.R., Fuchs, R.L. "Potentiation of *Bacillus thuringiensis* insecticidal activity by serine protease inhibitors". J Agric Food Chem, 1990, 38: 1145-1152.

² Zie bijvoorbeeld: Then, C. "Risk assessment of toxins derived from *Bacillus thuringiensis*: synergism, efficacy, and selectivity". Environ Sci Pollut Res Int, 2010, 17, blz. 791-797.

³ Zie bijvoorbeeld: Han P, Niu CY, Lei CL, Cui JJ, Desneux N. "Quantification of toxins in a Cry1Ac + CpTI cotton cultivar and its potential effects on the honey bee *Apis mellifera* L." Ecotoxicology. 2010, 19, blz. 1452-1459, <https://link.springer.com/article/10.1007/s10646-010-0530-z> Babendreier, D., Kalberer, N.M., Romeis, J. Fluri, P., Mulligan, E. en Bigler, F., Apidologie, "Influence of Bt-transgenic pollen, Bt-toxin and protease inhibitor (SBTI) ingestion on development of the hypopharyngeal glands in honeybees", 2005, 36 4, blz. 585-594, <https://doi.org/10.1051/apido:2005049>, en Liu, X.D., Zhai, B.P., Zhang, X.X., Zong, J.M. "Impact of transgenic cotton plants on a non-target pest, *Aphis gossypii* Glover". Ecological Entomology, 30(3), blz. 307-315, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.0307-6946.2005.00690.x>

en dat sommige Bt-toxinen mogelijk adjuvanseigenschappen hebben¹, hetgeen betekent dat zij de allergene eigenschappen van andere eiwitten waarmee ze in contact komen, kunnen verhogen;

- U. overwegende dat de door de EFSA uitgevoerde risicobeoordeling geen rekening houdt met het feit dat mais PI produceert² en dat er derhalve van moet worden uitgegaan dat het Bt-toxine veel trager wordt afgebroken als het samen met het plantmateriaal wordt ingenomen, dan wanneer het wordt ingenomen in geïsoleerde vorm; overwegende dat dit verschil eveneens de adjuvanscapaciteit ervan kan vergroten en onderzoeken waarbij geïsoleerde eiwitten worden gebruikt, ongeldig maakt; overwegende dat er geen empirisch onderzoek is verricht naar de daadwerkelijke immunogeniciteit van het door de genetisch gemodificeerde plant geproduceerde Bt-toxine; overwegende dat de afbraak in spijsverteringsvloeistoffen, die relevant kan zijn voor toxiciteit en adjuvanscapaciteit, werd onderzocht met behulp van het geïsoleerde Bt-toxine;

Bt-gewassen: effecten op niet-doelorganismen en toegenomen resistentie

- V. overwegende dat bij het gebruik van insecticiden de blootstelling plaatsvindt op het moment waarop wordt gesproeid en kort daarna, maar dat het gebruik van Bt-gewassen leidt tot voortdurende blootstelling van de doel- en niet-doelorganismen aan Bt-toxinen;
- W. overwegende dat de aanname dat Bt-toxinen één op een specifiek doel gericht werkingsmechanisme hebben, niet langer als juist kan worden beschouwd en dat effecten op niet-doelorganismen niet kunnen worden uitgesloten³; overwegende dat wordt gemeld dat een toenemend aantal niet-doelorganismen op vele manieren gevolgen ondervindt; overwegende dat in een recent overzicht 39 collegiaal getoetste publicaties worden vermeld die melding maken van significante negatieve effecten van Bt-toxinen op verschillende soorten die “buiten het bereik vallen”⁴;
- X. overwegende dat combinatorische effecten zoals de combinatie met PI aanzienlijk kunnen bijdragen tot de toxiciteit van Bt-toxinen; overwegende dat het vraagstuk omtrent de selectiviteit met name relevant is voor synthetische Bt-toxinen, zoals Cry3Bb1, die lagere selectiviteit in combinatie met hogere toxiciteit kunnen vertonen; overwegende dat de EFSA er nog steeds van uitgaat dat Bt-toxinen alleen gevolgen hebben voor een beperkte groep niet-doelorganismen, en geen rekening houdt met combinatorische effecten; overwegende dat een bredere groep niet-doelorganismen mogelijk wordt blootgesteld aan Bt-toxinen via lekkage, afval en mest;
- Y. overwegende dat in de risicobeoordeling geen rekening werd gehouden met de

¹ Voor een overzicht zie Rubio-Infante, N., Moreno-Fierros, L., “An overview of the safety and biological effects of *Bacillus thuringiensis* Cry toxins in mammals”, *Journal of Applied Toxicology*, mei 2016, 36(5): blz. 630-648, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jat.3252/full>

² Zie overweging Q.

³ Zie bijvoorbeeld Hilbeck, A. en Otto, M. “Specificity and combinatorial effects of *Bacillus thuringiensis* Cry toxins in the context of GMO risk assessment”. *Frontiers Environmental Science* 2015, 3:71.

⁴ Hilbeck, A., Defarge, N., Lebrecht, T., Bøhn, T., “Insecticidal Bt crops. EFSA’s risk assessment approach for GM Bt plants fails by design”, *RAGES* 2020, blz. 4, https://www.testbiotech.org/sites/default/files/RAGES_report-Insecticidal%20Bt%20plants.pdf

ontwikkeling van resistentie tegen Bt-toxinen in de doelorganismen, wat mogelijk kan leiden tot het gebruik van minder milieuveilige pesticiden of tot grotere dosissen en frequentere toepassingen op het genetisch gemodificeerde gewas in het land waar de teelt plaatsvindt; overwegende dat het bureau voor milieubescherming van de VS voorstelt om verschillende Bt-maishybriden alsook een aantal Bt-katoensoorten de komende drie tot vijf jaar uit te faseren, vanwege de toename van resistentie tegen deze gewassen bij insecten¹;

- Z. overwegende dat is geargumenteed dat het gebruik van Bt-gewassen leidt tot een vermindering van het gebruik van insecticiden, maar dat uit een recente studie², die werd gepubliceerd in de Verenigde Staten, is gebleken dat bij verschillende analyses van de invloed van Bt-gewassen op pesticidengebruikspatronen ogenschijnlijk geen rekening werd gehouden met zaadbehandeling en dat de vermindering van het gebruik van pesticiden die in verband werd gebracht met Bt-gewassen derhalve mogelijk werd overschat (in het bijzonder het “behandelde gebied”); overwegende dat in dezelfde studie wordt vastgesteld dat behandelingen van zaden met neonicotinoïden vaak samen worden gebruikt met Bt-mais en Bt-sojabonen en dat dit gebruikspatroon mogelijk onbedoelde gevolgen kan hebben, met name resistentie in doelorganismen, uitbraken van niet-doelorganismen, en vervuiling die via een cascade-effect nadelige gevolgen heeft voor dieren; overwegende dat in de studie eveneens werd vastgesteld dat een aantal van deze effecten reeds merkbaar zijn; overwegende dat de Unie het gebruik van drie neonicotinoïden in open lucht heeft verboden, inclusief als zaadomhulsel, wegens de impact ervan op bijen en andere bestuivers³;
- AA. overwegende dat de Unie partij is bij het VN-Verdrag inzake biologische diversiteit en dat dit verdrag zowel invoerende als uitvoerende landen verplicht rekening te houden met biodiversiteit;

Ondemocratische besluitvorming

- AB. overwegende dat de stemming van 26 oktober 2020 in het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 geen advies heeft opgeleverd, wat betekent dat er voor het verlenen van een vergunning geen gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten werd gevonden;
- AC. overwegende dat de Commissie inziet dat het problematisch is dat vergunningsbesluiten voor ggo's nog altijd door de Commissie worden goedgekeurd zonder de steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten, hetgeen voor productvergunningen als geheel uitzonderlijk is, maar voor de besluitvorming inzake vergunningen voor genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders de norm is geworden;
- AD. overwegende dat het Parlement tijdens zijn achtste zittingsperiode in totaal 36 resoluties heeft aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het op de markt brengen van

¹ <https://www.dtnpf.com/agriculture/web/ag/crops/article/2020/09/29/epa-proposes-phasing-dozens-bt-corn>

² Douglas, M.R., Tooker, J.F., “Large-Scale Deployment of Seed Treatments Has Driven Rapid Increase in Use of Neonicotinoid Insecticides and Preemptive Pest Management in U.S. Field Crops”, Environmental Science and Technology 2015, 49, 8, blz. 5088-5097, <https://pubs.acs.org/doi/10.1021/es506141g>

³ Neonicotinoïden, https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal/neonicotinoids_en

ggo's voor gebruik als levensmiddelen en diervoeders (33 resoluties) en tegen de teelt van ggo's in de Unie (drie resoluties); overwegende dat het Parlement tijdens zijn negende zittingsperiode tot op heden elf resoluties heeft aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen deze kwesties; overwegende dat er voor geen van deze ggo's een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten werd gevonden voor het verlenen van een vergunning; overwegende dat de Commissie zich bewust is van de democratische tekortkomingen, het gebrek aan steun van de lidstaten en de bezwaren van het Parlement, maar evenwel vergunningen blijft verlenen voor ggo's;

- AE. overwegende dat de Commissie krachtens Verordening (EU) nr. 182/2011 kan besluiten geen vergunning te verlenen voor een ggo wanneer in het comité van beroep geen steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten is gevonden¹; overwegende dat in dit opzicht geen wetswijziging nodig is;
1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, aangezien het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad² zijn vastgesteld de basis te leggen voor de waarborging van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument, met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt wordt gewaarborgd;
 3. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken;
 4. is ingenomen met het feit dat de Commissie, in een schrijven van 11 september 2020 aan de leden van het Parlement, eindelijk de noodzaak erkende rekening te houden met duurzaamheid wat betreft vergunningsbesluiten voor ggo's³; is echter zeer teleurgesteld dat de Commissie op 28 september 2020 de invoer van een andere genetisch gemodificeerde sojaboon toestond⁴, ondanks bezwaar van het Parlement en een meerderheid van lidstaten die tegenstemden;
 5. roept de Commissie op met de grootste spoed vooruitgang te boeken wat betreft de ontwikkeling van duurzaamheidscriteria, met volledige betrokkenheid van het Parlement; verzoekt de Commissie informatie te verstrekken over hoe en wanneer dit

¹ Overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 182/2011 “kan” de Commissie de vergunning alsnog verlenen indien in het comité van beroep geen steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten is gevonden. Zij hoeft dit niet te doen.

² Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1).

³ <https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf>

⁴ MON 87708 × MON 89788 × A5547-127,
https://webgate.ec.europa.eu/dyna/gm_register/gm_register_auth.cfm?pr_id=100

proces zal worden doorlopen;

6. dringt er nogmaals bij de Commissie op aan bij het vergunningsproces rekening te houden met de verplichtingen van de Unie krachtens internationale overeenkomsten, zoals de Klimaatovereenkomst van Parijs, het VN-Verdrag inzake biologische diversiteit en de duurzameontwikkelingsdoelen van de VN;
7. herhaalt zijn verzoek aan de Commissie om geen vergunningen meer te verlenen voor ggo's, of ze nu voor teelt of voor gebruik als levensmiddel en diervoeder zijn bedoeld, indien de lidstaten geen advies in het comité van beroep overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 182/2011 hebben uitgebracht;
8. herhaalt zijn verzoek aan de Commissie geen vergunningen meer te verlenen voor herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen tot uitgebreid en per geval is onderzocht welke gezondheidsrisico's de residuen met zich meebrengen, hetgeen een volledige beoordeling inhoudt van de residuen afkomstig van besproeiing van zulke genetisch gemodificeerde gewassen met complementaire herbiciden en een beoordeling van de afbraakproducten van herbiciden en eventuele combinatorische effecten, ook met de genetisch gemodificeerde plant zelf;
9. verzoekt de EFSA eindelijk de aanzienlijke verschillen te aanvaarden tussen natieve Bt-toxinen en Bt-toxinen die tot expressie worden gebracht door transgenen in genetisch gemodificeerde gewassen, en haar risicobeoordeling uit te breiden om volledig rekening te houden met alle interacties en combinatorische effecten tussen Bt-toxinen, genetisch gemodificeerde planten en hun onderdelen, residuen van besproeiing met complementaire herbiciden, het milieu, alsook de gevolgen voor de volksgezondheid en de voedselveiligheid;
10. verzoekt de EFSA toxicologische onderzoeken die zijn gebaseerd op geïsoleerde eiwitten niet langer te aanvaarden, aangezien geïsoleerde eiwitten waarschijnlijk andere structuren en biologische effecten hebben dan degene die door de plant zelf worden geproduceerd, en te vereisen dat alle proeven worden uitgevoerd met weefsel van de genetisch gemodificeerde plant;
11. verzoekt de EFSA te waarborgen dat gegevens van veldonderzoeken of kassen een voldoende breed spectrum van agronomische en milieuomstandigheden afdekken om de gevolgen te beoordelen van alle tijdens de teelt van planten te verwachten stressfactoren voor genexpressie en plantsamenstelling;
12. verzoekt de EFSA te waarborgen dat gegevens van veldonderzoeken of kassen een voldoende breed spectrum van verschillende soorten afdekken om de gevolgen van verschillende genetische achtergronden voor genexpressie en plantsamenstelling te beoordelen;
13. verzoekt de EFSA gegevens op te vragen over de gevolgen van de consumptie van uit genetisch gemodificeerde planten vervaardigde levensmiddelen en diervoeder voor het darmmicrobioom;
14. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

